

Πρόληψη της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης των ανηλίκων:

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών

Χριστίνα Ιωάννου
Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος Α΄
Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Νοέμβριος 2014

Δομή Παρουσίασης

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών

- στην Πρόληψη της Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών (ΣΚΠ)
- στην οριοθέτηση της έκφρασης της σεξουαλικής ταυτότητας των μαθητών στο χώρο του σχολείου

Ο ρόλος του σχολείου και των εκπαιδευτικών διέπεται από συγκεκριμένο Νομοθετικό πλαίσιο:

- **Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών, 1989**
- **Βία στην Οικογένεια, 2004**
- **Σύμβαση Λανζαρότε, 2007**
- **Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, 2011**
- **Νομοθεσία του Ιουλίου 2014**

Με τη νέα νομοθεσία απαιτείται

- **Άρθρο 54 – Εκπαίδευση εμπλεκόμενων υπηρεσιών και υποχρεώσεις σε σχέση με την επαφή τους με παιδιά ή θύματα**

Όλες οι υπηρεσίες φροντίζουν να εκπαιδεύσουν το προσωπικό τους το οποίο έχει επαφή με παιδιά με σκοπό την πρόληψη και τον εντοπισμό θυμάτων (εκπαίδευση εκπαιδευτικών, ψυχολόγων, συμβούλων και προσωπικού παιδικής μέριμνας).

Με τη νέα νομοθεσία απαιτείται

- **Άρθρο 55 – Εκπαίδευση για παιδιά**

Το Υπουργείο παιδείας θα πρέπει να ενημερώσει παιδιά της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τους κινδύνους και για τρόπους προστασίας τους.

- **Άρθρο 56 – Πρόληψη και ενημέρωση**

Το Υπουργείο παιδείας θα πρέπει να οργανώσει εκστρατείες ενημέρωσης στο κοινό, να εκδώσει ενημερωτικά φυλλάδια, να ενημερώσει μέσω ΜΜΕ και μέσω διαδικτύου και εφαρμόσει προγράμματα έρευνας και εκπαίδευσης.

Ο ρόλος του ΥΠΠ στην προστασία των παιδιών

- Το Υπουργείο είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης ατόμων σε χώρους όπου συχνάζουν παιδιά άρα πρέπει να ενημερώσει διευθύνσεις σχολείων για την ανάγκη λήψης πιστοποιητικού λευκού ποινικού μητρώου (προσωπικό περιλαμβάνει όχι μόνο καθηγητές αλλά και κηπουρούς, οδηγούς λεωφορείων, υπεύθυνοι καντίνας κτλ)
- Πρέπει να ενημερώσει όλους τους συλλόγους (αθλητικούς, προσκότους, φιλανθρωπικούς οργανισμούς που λειτουργούν σχολεία και ιδιωτικά σχολεία κτλ) τους οποίους εποπτεύει για την υποχρέωση λήψης πιστοποιητικού λευκού ποινικού μητρώου.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο χειρισμό περιστατικών ΣΚ από άτομα εντός της οικογένειας

- Με βάση την Εγκύκλιο:
- **dde 4340 (Δημοτική)**
- **dme 7002 (Μέση Γενική) και**
- **dte 2478 (Τεχνική και Επαγγελματική)**

περιγράφονται Διαδικασίες χειρισμού,
Προληπτική δράση και Πληροφόρηση για
περίπτωσης ενδοοικογενειακής βίας.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο χειρισμό περιστατικών ΣΚ από άτομα εκτός της οικογένειας

- Με βάση τη **νέα νομοθεσία**, απαιτείται γραπτή αναφορά στον πλησιέστερο αστυνομικό σταθμό και κοινοποίηση στο αρμόδιο τοπικό Γραφείο Ευημερίας.

Αναγνώριση φαινομένου ΣΚΠ

- Ο πιο σημαντικός ρόλος του Εκπαιδευτικού βρίσκεται **στην αναγνώριση του φαινομένου και στην αντιμετώπιση του.**

Σεξουαλικές ταυτότητες στο σχολείο

- Η σεξουαλικότητα είναι παρούσα στην καθημερινότητα της σχολικής ζωής και στη μαθητική κουλτούρα **όλων των βαθμίδων**.
- Αυτή η **σεξουαλική δραστηριότητα** αρχίζει από το «παιχνίδι του γιατρού» των νηπίων και στο δημοτικό συνεχίζεται με το «κυνηγητό», με τις εφόδους των αγοριών στις τουαλέτες των κοριτσιών, στα αστεία, με τα κουτσομπολιά, και τα υπονοούμενα συγκρότησης ετεροσεξουαλικών ζευγαριών, το διαχωρισμό των αγοριών/κοριτσιών σε ωραίους/ες, την εκφορά άσεμνων λέξεων σεξουαλικού περιεχομένου και οι προσπάθειες προσωπικής επίδειξης προς το αντίθετο φύλο.
- **Ρόλος του σχολείου:** να θέσει όρια στην σεξουαλική έκφραση των μαθητών.

Μη αποδεκτές συμπεριφορές στο χώρο του σχολείου με σεξουαλική παρενόχληση

- **Εκφοβιστική συμπεριφορά** που περιλαμβάνει ταπείνωση, απομόνωση ή διάδοση φημών για κάποιο άτομο εξαιτίας του πραγματικού ή του αντιλαμβανόμενου φύλου ή έμφυλου προσανατολισμού του (Anagnostopoulos et al, 2009).
- Στα σχολεία μας παρατηρούνται αρκετά συχνά περιστατικά έμφυλου εκφοβισμού, όπου μπορεί να είναι **ετεροσεξιστικός, ομοφοβικός, ή και τρανσφοβικός**.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών: εντοπισμός φαινομένου

- Συνήθως σχετίζεται με **το φύλο** αλλά και **τη σεξουαλική ταυτότητα** του μαθητή.

Για να κατανοήσουμε και να αντιμετωπίσουμε το φαινόμενο θα πρέπει, ως Εκπαιδευτικοί, να είμαστε σε θέση **να το ονομάσουμε.**

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών: αντιμετώπιση φαινομένου

- Σχόλια του τύπου:
«είναι στη φύση των αγοριών ή κοριτσιών» ή
«είναι απλά ένα αστείο», ή
**οι σκέψεις «αυτό δεν με αφορά» και μένω απαθής
δεν βοηθούν** στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Με αυτή την αντιμετώπιση, αφαιρούμε την ευθύνη και μειώνουμε το περιθώριο αντίδρασης αλλά και τη δυνατότητα διαπαιδαγώγησης και επιμόρφωσης των μαθητών πάνω σε θέματα που αφορά τη συμπεριφορά τους σε σχέση με το φύλο ή την σεξουαλική τους ταυτότητα.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών: διερεύνηση των συμπεριφορών

- Τα πειράγματα, οι φήμες, οι απειλές, οι εκφοβιστικές συμπεριφορές οποιασδήποτε μορφής ιδιαίτερα μέσω διαδικτύου ή έξυπνων τηλεφώνων με μηνύματα, **δεν θα πρέπει να περνούν απαρατήρητα και αδιερεύνητα στο χώρο του σχολείου.**
- Οι εκφοβιστικές συμπεριφορές σεξουαλικού περιεχομένου πιθανό να αποτελούν ποινικό αδίκημα ή πιθανό να οδηγήσουν σε ποινικά αδικήματα.

Προστατευτικοί Παράγοντες Σχολείου

- **Θετικό Σχολικό Κλίμα**
- **Σχολική δικαιοσύνη**
- **Συνεργασία των εκπαιδευτικών (ξεκάθαρη πολιτική, κανονισμοί, και συνέπεια στην εφαρμογή τους)**
- **Ενεργός εμπλοκή των μαθητών**
- **Συνεργασία με τους γονείς**
- **Συνεργασία με άλλους φορείς**
- **Ποιότητα ζωής**
- **Πρόληψη**

Παράγοντες Κινδύνου στα νεαρά άτομα

- Ελλιπής γνώση σε θέματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης
- Ανεπαρκής αυτοέλεγχος
- Ανεπαρκείς δεξιότητες σε θέματα επικοινωνίας
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Παθητικότητα (των ενηλίκων) ή αποφυγή διαλόγου, για θέματα που αφορούν τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Παράγοντες που θα πρέπει να στοχεύσει το σχολείο με την πρόληψη

Ο ρόλος της πρόληψης

- Η ΣΚΠ διατηρείται από την **κοινωνική ανοχή** και την **αναπαραγωγή των στερεότυπων συμπεριφορών** που σχετίζονται με το φύλο ή με τη σεξουαλική ταυτότητα του ατόμου.
- Η **Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση** και η **Ενημέρωση των μαθητών** για το φαινόμενο θα συμβάλει στην αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου καθώς επίσης και στην οριοθέτηση και στην καθιέρωση αποδεκτών σεξουαλικών συμπεριφορών από το κοινωνικό σύνολο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση

Προσχολική και Δημοτική Εκπαίδευση

- Αγωγή Υγείας
- Κώδικας φιλικής συμπεριφοράς
- Γνωρίζω τον εαυτό μου και τους άλλους

Μέση Γενική και Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση

Πρόγραμμα Σπουδών Αγωγής Υγείας

- Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού, Οικογενειακός Προγραμματισμός και Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση

Εκπαιδευτικό Υλικό για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση

Υπήρχε η ανάγκη για ανάπτυξη και συστηματική εφαρμογή συγκεκριμένης και ξεκάθαρης **πολιτικής κατά του ρατσισμού σε επίπεδο σχολείου**

Στα πλαίσια αυτά, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει ετοιμάσει λεπτομερείς προδιαγραφές για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός

- **Κώδικα Συμπεριφοράς Κατά του Ρατσισμού** και ενός
- **Οδηγού Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών**

Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση στα σχολεία

Αποτελεί

- ασπίδα προστασίας για τους μαθητές μας
- συλλογική ευθύνη (όχι μόνο της οικογένειας)
- το μέσο διαμόρφωσης κοινωνικά αποδεκτών τρόπων έκφρασης της σεξουαλικής ταυτότητας

Θα πρέπει να πάψει να περιστοιχίζεται με ένα **πέπλο σιωπής** και να ταυτίζεται ως **ένα θέμα ταμπού** για την εκπαίδευση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

- Το σχολείο αποτελεί **προνομιακό πεδίο παρέμβασης** προς την κατεύθυνση της πρόληψης και της αντιμετώπισης του φαινομένου της ΣΚΠ.
- Το σχολείο μπορεί να αποτελέσει το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μπορούσαν **να εκφραστούν και να εκδηλωθούν όλες οι πλευρές της ανθρώπινης υποκειμενικότητας** των μαθητών και μαθητριών με σεβασμό και αποδοχή.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- **Διάλογος** ενδουπηρεσιακός αλλά και διατμηματικός ο οποίος θα βοηθήσει στην καλύτερη εφαρμογή της
- Δημιουργία **Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών** όπου θα περιγράφονται οι πρακτικές και οι πολιτικές της κάθε υπηρεσίας και του κάθε Υπουργείου όπως πηγάζουν από τη Νομοθεσία

Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΑΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΖΕΤΑΙ ΜΕ:

- Ενεργητική Στάση
- Πρόβλεψη των κινδύνων
- Μηδενική Ανοχή στο φαινόμενο της ΣΚΠ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!